

Politechnika Wrocławska
Wydział Informatyki i Telekomunikacji

Grafika komputerowa i komunikacja człowiek-komputer			
Temat:	Laboratorium 5 – Oświetlanie scen		
Termin zajęć:	środa TN 14:15 – 17:15 semestr zimowy 2023/2024		
Autor:	Eryk Mika 264451	Prowadzący:	Dr inż. arch. Tomasz Zamojski

1. Cel laboratorium

Celem laboratorium było zapoznanie się z zagadnieniem oświetlania scen. Poznany został model oświetlenia Phong. Implementowano obsługę źródeł światła za pomocą *OpenGL* – w tym celu wykorzystano także umiejętności zdobyte podczas wcześniejszych laboratoriów, w tym poświęconych programowej obsłudze zdarzeń myszy i klawiatury.

2. Kod wspólny dla wszystkich zadań

W zadaniach zostały w znacznej części wykorzystane funkcje i zmienne zdefiniowane w plikach dostarczonych do wcześniejszych laboratoriów. W skryptach będących rozwiązaniami zadań z tego laboratorium zostały zdefiniowane zmienne globalne, które odpowiadają parametrom z modelu Phong i są wykorzystane do programowego manipulowania oświetleniem (Rysunek 2.1).

```
19  mat_ambient = [1.0, 1.0, 1.0, 1.0]
20  mat_diffuse = [1.0, 1.0, 1.0, 1.0]
21  mat_specular = [1.0, 1.0, 1.0, 1.0]
22  mat_shininess = 20.0
23
24  # Zrodlo swiatla 0
25  light_ambient = [0.1, 0.1, 0.0, 1.0]
26  light_diffuse = [0.8, 0.8, 0.0, 1.0]
27  light_specular = [1.0, 1.0, 1.0, 1.0]
28  light_position = [0.0, 0.0, 10.0, 1.0]
29
30  # Zrodlo swiatla 1
31  light_ambient1 = [0.02, 0.2, 0.0, 1.0]
32  light_diffuse1 = [1.0, 0.0, 1.0, 1.0]
33  light_specular1 = [1.0, 1.0, 1.0, 1.0]
34  light_position1 = [-10.0, 8.0, 0.0, 1.0]
35
36  att_constant = 1.0
37  att_linear = 0.05
38  att_quadratic = 0.001
```

Rysunek 2.1 Zmienne globalne wykorzystane do manipulowania składowymi modelu Phong materiału oraz światła

W podanym listingu kodu zdefiniowane są składowe dla dwóch źródeł światła.

Należy rozróżnić 3 podstawowe składowe, które różnią się znaczeniem, których wektory wartości są także zdefiniowane na Rysunek 2.1. :

- *diffuse* – rozpraszanie – reprezentuje intensywność światła rozproszonego na powierzchni obiektu,
- *ambient* – otoczenie - reprezentuje intensywność światła otoczenia, czyli światła odbitego i rozproszonego przez otoczenie,
- *specular* – lustrzane odbicie - reprezentuje intensywność światła odbitego w kierunku widza lub kamery.

Zostały dodane wywołania funkcji, które uaktywniają model oświetlenia - *glMaterialfv()*, *glLightfv()*, *glLightf()*. Oświetlany model – sfera – jest tworzona za pomocą funkcji *gluSphere()* - odpowiedni kod został dostarczony w instrukcji przez Prowadzącego.

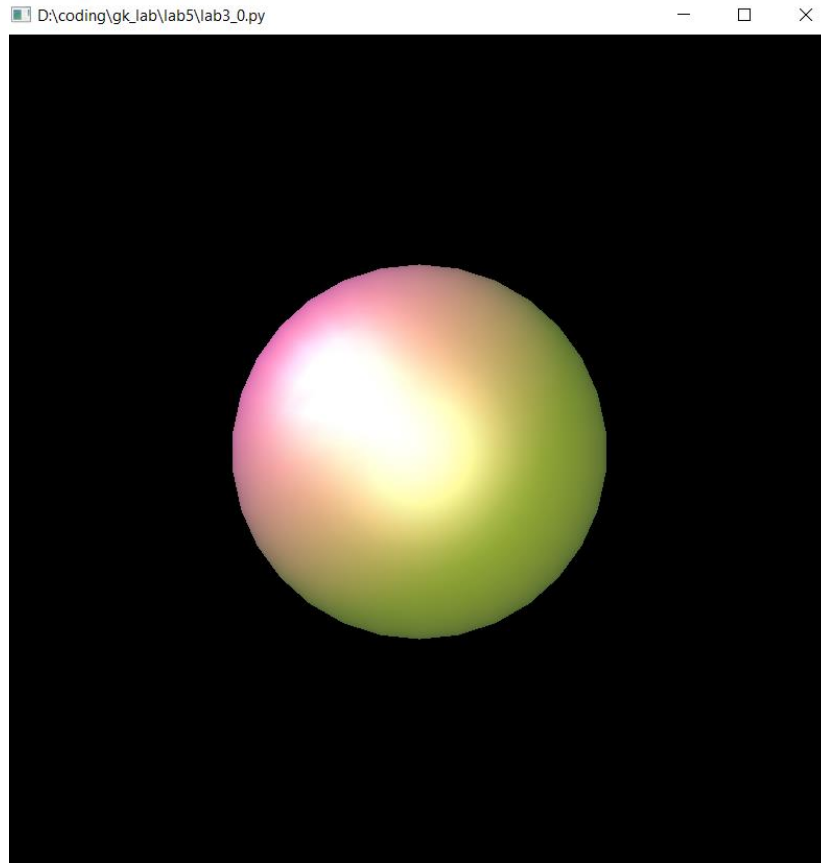
3. Zadanie na ocenę 3.0 – skrypt *lab3_0.py*

W zadaniu tym należało wprowadzić drugie źródło światła identyfikowane jako *GL_LIGHT1* – obok istniejącego już w kodzie *GL_LIGHT0*. W tym celu zostały wykorzystane wektory wartości z Rysunek 2.1. W funkcji *startup()* zostały dodane analogiczne wywołania funkcji dla nowego źródła światła (Rysunek 3.1).

```
61      # Zrodlo swiatla 1
62      glLightfv(GL_LIGHT1, GL_AMBIENT, light_ambient1)
63      glLightfv(GL_LIGHT1, GL_DIFFUSE, light_diffuse1)
64      glLightfv(GL_LIGHT1, GL_SPECULAR, light_specular1)
65      glLightfv(GL_LIGHT1, GL_POSITION, light_position1)
66
67      glLightf(GL_LIGHT1, GL_CONSTANT_ATTENUATION, att_constant)
68      glLightf(GL_LIGHT1, GL_LINEAR_ATTENUATION, att_linear)
69      glLightf(GL_LIGHT1, GL_QUADRATIC_ATTENUATION, att_quadratic)
70
71      glShadeModel(GL_SMOOTH)
72      glEnable(GL_LIGHTING)
73      glEnable(GL_LIGHT0)
74      glEnable(GL_LIGHT1)
```

Rysunek 3.1 Zmodyfikowany fragment funkcji *startup()*

W kolejnych wywołaniach funkcji następuje ustawienie określonych składowych opisanych poprzednio, pozycji źródła światła i składowych funkcji strat natężenia. Wywołanie funkcji *glEnable()* dla odpowiedniego źródła światła powoduje jego uaktywnienie. Rezultaty wprowadzonych zmian przedstawia Rysunek 3.2.

Rysunek 3.2 Efekt działania skryptu na ocenę 3.0 – sfera oświetlana dwoma źródłami światła

4. Zadanie na ocenę 3.5 – skrypt *lab3_5.py*

W zadaniu tym należało wprowadzić dynamiczną zmianę składowych koloru światła w celu zaobserwowania ich wpływu. Ograniczono się do jednego źródła światła – wspomnianego wcześniej *GL_LIGHT0*.

Wprowadzono szereg nowych zmiennych globalnych (Rysunek 4.1).

```
33 # Flagi - czy klawisze w gore/dol nacisniete
34 key_down = False
35 key_up = False
36 # Flagi - czy modyfikowana dana skladowa
37 specular = False
38 ambient = False
39 diffuse = False
40 # Indeks modyfikowanego elementu listy skladowej
41 index = 0
42 # Modyfikowana lista wartosci skladowej koloru swiatla (referencja)
43 current_mode = light_specular
```

Rysunek 4.1 Zmienne globalne użyte w skrypcie na ocenę 3.5

Kolejne zmienne (tzw. flagi) sygnalizują, czy klawisze w górę/dół są naciśnięte, która składowa jest obecnie modyfikowana, który indeks 4-elementowego wektora składowej jest modyfikowany (numerowany od 0). Ostatnia zmienna to właściwie **referencja** na tablicę (listę) przechowującą wartości modyfikowanej składowej.

```
142     # Obsługa klawiszy w gore/w dol
143     if key == GLFW_KEY_DOWN and action == GLFW_REPEAT:
144         key_down = True
145     else:
146         key_down = False
147     if key == GLFW_KEY_UP and action == GLFW_REPEAT:
148         key_up = True
149     else:
150         key_up = False
151     # Obsługa klawiszy zmieniających flagi wskazujące na modyfikowaną obecnie składową
152     if key == GLFW_KEY_A and action == GLFW_PRESS:
153         ambient = True
154     else:
155         ambient = False
156     if key == GLFW_KEY_D and action == GLFW_PRESS:
157         diffuse = True
158     else:
159         diffuse = False
160     if key == GLFW_KEY_S and action == GLFW_PRESS:
161         specular = True
162     else:
163         specular = False
164     # Obsługa klawiszy zmieniających flagi wskazujące na indeks modyfikowanego elementu składowej
165     if key == GLFW_KEY_0 and action == GLFW_PRESS:
166         index = 0
167     if key == GLFW_KEY_1 and action == GLFW_PRESS:
168         index = 1
169     if key == GLFW_KEY_2 and action == GLFW_PRESS:
170         index = 2
171     if key == GLFW_KEY_3 and action == GLFW_PRESS:
172         index = 3
```

Rysunek 4.2 Obsługa zdarzeń związanych z flagami – zmiennymi globalnymi

W celu zmiany stanów flag zmodyfikowana została funkcja `keyboard_key_callback()` (Rysunek 4.2). Przytrzymanie klawiszy w górę/w dół (akcja określona jako `GLFW_REPEAT`) powoduje odpowiednie zmiany flag związanych z tymi klawiszami. Naciśnięcie (akcja `GLFW_PRESS`) klawiszy *a*, *d*, *s* powoduje zmianę stanu flag związanych odpowiednio ze składowymi *ambient*, *diffuse* oraz *specular*. Naciśnięcie klawiszy 0, 1, 2, 3 powoduje odpowiednią zmianę zmiennej *index*.

W funkcji `render()` (Rysunek 4.3) następuje przypisanie referencji do odpowiedniej składowej na podstawie stanu flag. Pomocniczo, aktualna składowa jest wypisywana w konsoli (wywołanie funkcji `print()`). W przypadku przytrzymania klawiszy w górę/w dół następuje odpowiednio jednostkowe zwiększenie lub zmniejszenie danego elementu (wskazywanego przez *index*) danej składowej o 0,01. Użycie funkcji `min()` oraz `max()` ma na celu zapobieżenie przekroczeniu dozwolonych zakresów [-1.0, 1.0]. Pomocniczo, *index* oraz lista danej składowej są wypisywane w konsoli. Ostatecznie, wywołania funkcji `glLightfv()` powodują aktualizację stanu światła. Przykładowe efekty pracy ze skryptem przedstawia Rysunek 4.4.

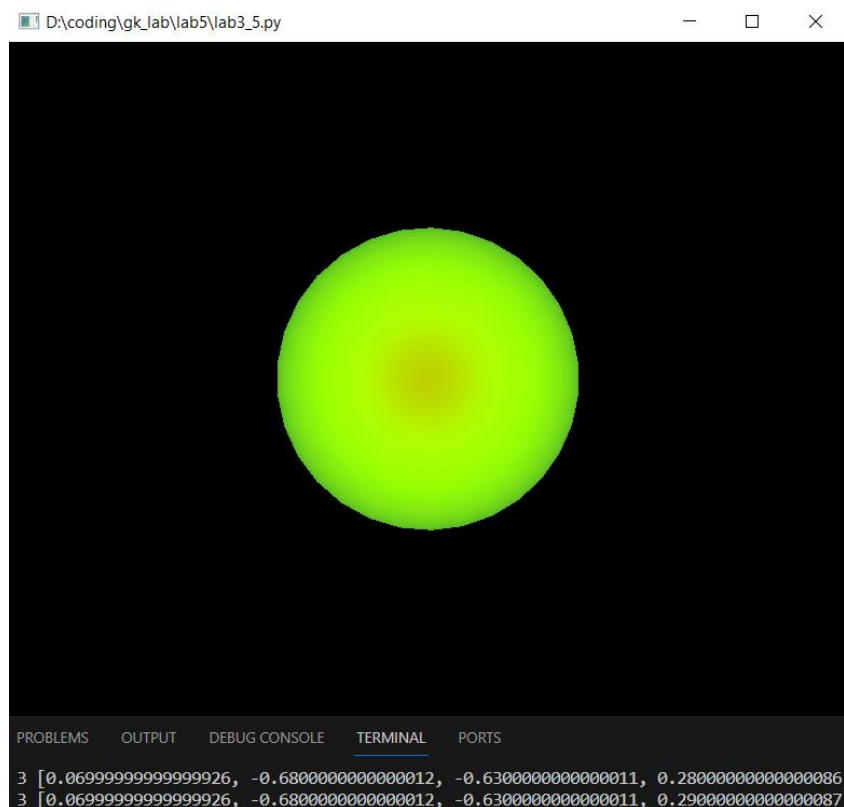
Sposób obsługi skryptu: klawisze *a*, *d*, *s* – wybór składowej *ambient*, *diffuse* oraz *specular*, klawisze 0, 1, 2, 3 – wybór elementu składowej, klawisze w górę/dół – zwiększanie/zmniejszanie.

```

86     # Wybor modyfikowanej składowej
87     if specular:
88         print("Specular")
89         current_mode = light_specular
90     elif diffuse:
91         print("Diffuse")
92         current_mode = light_diffuse
93     elif ambient:
94         print("Ambient")
95         current_mode = light_ambient
96
97     # Zwiększenie/zmniejszenie w zależności od naciśniętego klawisza
98     if key_up:
99         current_mode[index] = min(current_mode[index] + 0.01, 1.0)
100        print(index, current_mode, sep=" ")
101     elif key_down:
102         current_mode[index] = max(current_mode[index] - 0.01, -1.0)
103        print(index, current_mode, sep=" ")
104
105     # Aktualizacja składowych koloru światła
106     glLightfv(GL_LIGHT0, GL_SPECULAR, light_specular)
107     glLightfv(GL_LIGHT0, GL_DIFFUSE, light_diffuse)
108     glLightfv(GL_LIGHT0, GL_AMBIENT, light_ambient)

```

Rysunek 4.3 Zmodyfikowany fragment funkcji render() do zadania na ocenę 3.5

Rysunek 4.4 Obserwacja dynamicznej zmiany wartości składowych – zmiany oświetlenia sfery

5. Zadanie na ocenę 4.0 – skrypt *lab4_0.py*

W zadaniu tym należało dodać poruszanie źródłami światła oraz ich wizualizację. Podobnie jak w przypadku zadań z laboratorium nr 4, zostały zdefiniowane zmienne globalne związane z obsługą ruchu myszy.

```
13  theta = 0.0
14  phi = 0.0
15  theta1 = 0.0
16  phi1 = 0.0
17  pix2angle = 1.0
18
19  left_mouse_button_pressed = 0
20  right_mouse_button_pressed = 0
21  mouse_x_pos_old = 0
22  mouse_y_pos_old = 0
23  delta_x = 0
24  delta_y = 0
25  LIGHT_DISTANCE = 5
```

Rysunek 5.1 Zmienne globalne użyte w skrypcie na ocenę 4.0

Zostały zdefiniowane pary kątów *theta*, *phi* oraz *theta1*, *phi1* dla obsługi ruchu myszy przy wciśniętym odpowiednio lewym lub prawym przycisku myszy. Są one użyte do określenia położenia światła *GL_LIGHT0* oraz *GL_LIGHT1*. Wciśnięcie danego przycisku myszy jest sygnalizowane przez zmienne *left_mouse_button_pressed* oraz *right_mouse_button_pressed* a ich ustawianie odbywa się identycznie jak podczas poprzedniego laboratorium – podobnie z ustaleniem położenia myszy – zmienne z linii 21-24 (Rysunek 5.1). Ostatnia zmienna *LIGHT_DISTANCE* jest właściwie stałą w skrypcie i określa ona odległość źródeł światła od przyjętego środka.

W zmodyfikowanej funkcji render tworzony jest oświetlany model – w sposób przedstawiony w przykładowym kodzie. Następnie obliczane są położenia dwóch źródeł światła na podstawie wartości odpowiednich kątów – zgodnie ze wzorami dostarczonymi przez Prowadzącego (Rysunek 5.2).

```
101  quadric = gluNewQuadric()
102  gluQuadricDrawStyle(quadric, GLU_FILL)
103  glusphere(quadric, 3.0, 8, 8)
104  gluDeleteQuadric(quadric)
105
106  # Obliczenie pozycji swiatla 0
107  x_s = LIGHT_DISTANCE * cos(pi*theta/180) * cos(pi*phi/180)
108  y_s = LIGHT_DISTANCE * sin(pi*phi/180)
109  z_s = LIGHT_DISTANCE * sin(pi*theta/180) * cos(pi*phi/180)
110
111  # Obliczenie pozycji swiatla 1
112  x_s1 = LIGHT_DISTANCE * cos(pi*theta1/180) * cos(pi*phi1/180)
113  y_s1 = LIGHT_DISTANCE * sin(pi*phi1/180)
114  z_s1 = LIGHT_DISTANCE * sin(pi*theta1/180) * cos(pi*phi1/180)
```

Rysunek 5.2 Tworzenie oświetlanego modelu oraz obliczenie pozycji światła w funkcji render().

Następnie, wizualizacje dwóch źródeł światła są tworzone i przemieszczane na odpowiednie pozycje, korzystając z wartości uzyskanych z obliczeń z Rysunek 5.2. Umieszczenie źródeł w odpowiednim miejscu następuje poprzez wywołanie funkcji `glTranslatef()`. Po stworzeniu wizualizacji, transformacje są odwracane poprzez wykorzystanie identycznych, ale zanegowanych parametrów. Umożliwia to poprawną kontynuację działania całego algorytmu.

```
116     # Wizualizacja zrodla swiatla 0
117     glTranslatef(x_s, y_s, z_s)
118     quadric = gluNewQuadric()
119     gluQuadricDrawStyle(quadric, GLU_LINE)
120     gluSphere(quadric, 0.5, 6, 5)
121     gluDeleteQuadric(quadric)
122     glTranslatef(-x_s, -y_s, -z_s)
123
124     # Wizualizacja zrodla swiatla 1
125     glTranslatef(x_s1, y_s1, z_s1)
126     quadric = gluNewQuadric()
127     gluQuadricDrawStyle(quadric, GLU_LINE)
128     gluSphere(quadric, 0.5, 6, 5)
129     gluDeleteQuadric(quadric)
130     glTranslatef(-x_s1, -y_s1, -z_s1)
```

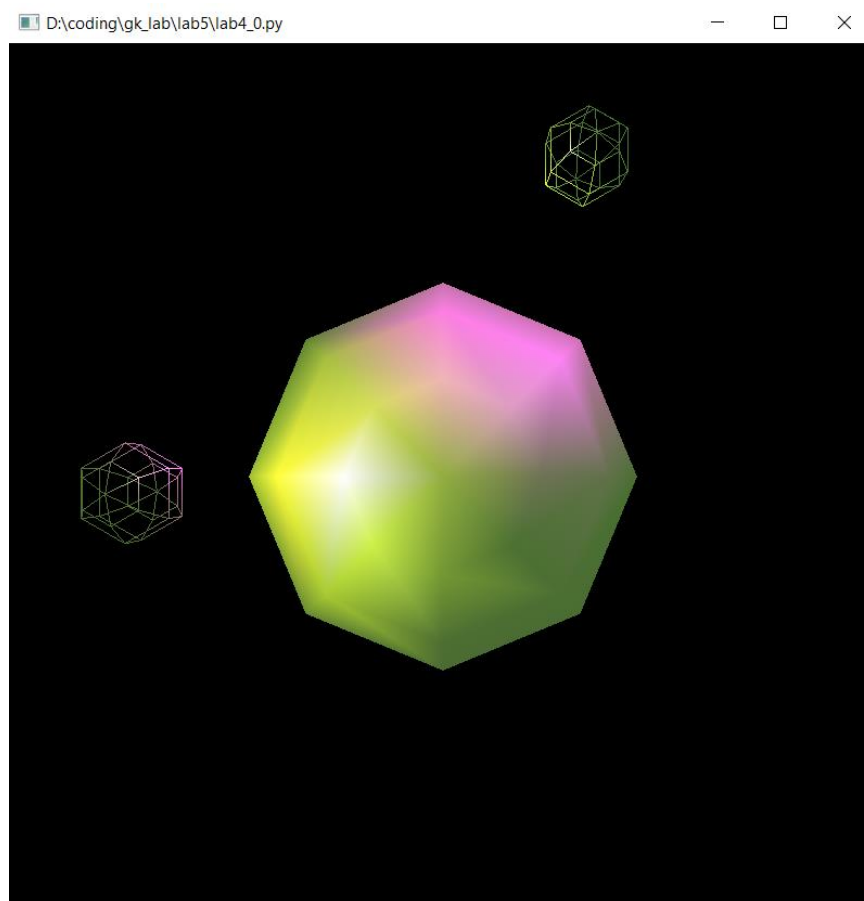
Rysunek 5.3 Tworzenie wizualizacji źródeł światła

Ostatecznie, listy zawierające wartości położenia dwóch światel – `light_position` oraz `light_position1` – są aktualizowane na podstawie wartości obliczonych w etapie z Rysunek 5.2. Ustalane są nowe zmiany kątów położenia światel na podstawie ruchu myszą – wybór światła w zależności od tego, czy wciśnięty jest lewy lub prawy przycisk myszy (Rysunek 5.4).

```
132     # Pozycja swiatla 0
133     light_position[0] = x_s
134     light_position[1] = y_s
135     light_position[2] = z_s
136
137     # Pozycja swiatla 1
138     light_position1[0] = x_s1
139     light_position1[1] = y_s1
140     light_position1[2] = z_s1
141
142     # Aktualizacja swiatla
143     glLightfv(GL_LIGHT0, GL_POSITION, light_position)
144     glLightfv(GL_LIGHT1, GL_POSITION, light_position1)
145
146     if left_mouse_button_pressed:
147         theta -= delta_x * pix2angle
148         phi -= delta_y * pix2angle
149     elif right_mouse_button_pressed:
150         theta1 -= delta_x * pix2angle
151         phi1 -= delta_y * pix2angle
152
```

Rysunek 5.4 Aktualizacja pozycji światła

Efekt działania skryptu w postaci przemieszczonych i zwizualizowanych źródeł światła przedstawia Rysunek 5.5.

Rysunek 5.5 Efekt działania skryptu na ocenę 4.0